

Een leven lang zijn stem luidruchtig laten horen

In de decadente lobby van het Hyatt-hotel aan de Potsdamer Platz in Berlijn Mitte, heeft de drukbezette Herbert Grönemeyer deze week alle tijd voor een gesprek. Op de vraag wat typisch Grönemeyer is, is hij na een ‘oh, god’, even stil. Een zeldzaam moment in de conversatie, blijkt later. Hij is een spraakwaterval, vooral als het om politiek en muziek gaat.

De naam Herbert Grönemeyer zorgt in Nederland hooguit voor vage herkenning of een lege blik. Wellicht denkt nog iemand aan een van zijn hits ‘Männer’ of ‘Alkohol’ uit de jaren tachtig.

In Duitsland is hij echter al decennia een van de meest populaire artiesten. Hij behoort met Franz Beckenbauer en de paus tot de zes Duitsers die iedereen in het land kent. Zijn album ‘Mensch’ is bijvoorbeeld met drie miljoen het best verkochte Duitse album aller tijden. Zijn tournees vinden door-gans plaats in uitverkochte voetbalstadia waar fans elk woord kunnen meezingen. Zonder enige toneelop-leiding acteerde hij tevens jaren geleden succesvol in diverse films. De bekendste rol had hij in de film *Das Boot* van Hollywood-regisseur Wolfgang Petersen.

Naast zingen en acteren is hij verder bekend om zij engagement. Al twintig jaar brengt hij vraagstukken als racistisch geweld en de noodzaak van ontwikkelingshulp onder de aandacht. In 2005 werd hij door Time Magazine uitgeroepen tot ‘European Hero of the year’ vanwege zijn campagnes als ‘Ich Bin ein Ausländer’ en ‘Deine Stimme gegen Armut’.

Angela Merkel

Waar rocksterren als Bono of Bob Geldof regelmatig met politici afspreken of poseren, weigert Herbert Grönemeyer (51) dit al jaren. Tot grote frustratie van Duitse politici die hem soms vanwege zijn populariteit oproepen de politiek in te gaan. In Duitsland is onlangs zelfs een intern regeringsdocument uitgelekt waaruit bleek dat bondskanselier Angela Merkel met Bob Geldof gesprekken voerde om Grönemeyer aan haar tafel te krij-gen. Als zij bereid zou zijn meer miljoenen vrij te maken voor ont-wikkelingshulp zou Geldof probe-ren de kritiek die Grönemeyer con-tinu uit op de Duitse regering te laten verstommen.

Zo neemt de Duitse muzikant in het openbaar geen blad voor de mond en noemt het schandalig dat politici als Angela Merkel op de G8-top in Heiligendamm vage beloftes doen over ontwikkelingshulp. ‘Dat is alsof je handwerkers je huis laat verbouwen en zij iets roepen in de geest van “ergens in 2050 zou het af kunnen zijn”. Als politici hand-

De Duitse zanger en activist Herbert Grönemeyer heeft in eigen land het statuur van Bono en Bob Geldof. Maar in tegenstelling tot dit tweetal weigert hij met politici te werken aan een betere wereld. Politici zijn maar uit op macht, vindt hij. ‘We moeten Angela Merkel niet onderschatten. Zij is Oost-Duits geschoold’ » Dominique Haijtema

werkers waren, hadden wij ze allang ontslagen. Elke dag kijken wij toe hoe duizenden mensen ster-ven terwijl wij in het Westen de middelen hebben om er iets aan te doen. We beginnen steeds meer op het Romeinse rijk te lijken.’

De zanger omschrijft zichzelf als een typische ‘Westfale’, afkomstig uit het Ruhrgebied. Dat betekent praatgraag, ongeduldig en dyna-misch. ‘Er moet altijd wat gebeu-ren. Met mijn ongeduld werk ik anderen regelmatig op de zenu-wen’, zegt hij. ‘Ik hou van praten, maar zie taal ook als instrument. Vooral de Duitse taal is staccato en heel rauw. Als ik wel eens teksten in het Engels vertaal, ontbreekt als het ware het ‘Vollkornbrot’. Ik ben eigenlijk een Pumpernickel (Duits donker brood, red.)-zanger,’ roept hij en krijgt de slappe lach.

Of hij zich ziet als voorbeeld voor de gewone Duitser? ‘Dat vind ik ingewikkeld. Het zal wel met mijn calvinistische achtergrond te maken hebben. Hard werken en bescheiden blijven. Mijn vader was naar eigen zeggen ‘streng, maar onrechtvaardig’. Hij had dus wel veel humor, en stond vaak in zwembroek in de tuin gedichten voor te dragen of de bijbel te cite-ren. Mijn vader had een ongeloof-lijke levenslust en kon huilen als hij iets heel mooi of ontroerend vond. Hij was emotioneel, maar zeker geen zacht ei.’

Hard werken doet hij niet. De zanger en activist heeft het maar makkelijk vindt hij. ‘Miljoenen ver-dienen met iets waar je zo veel plezier aan beleeft, is geen straf.’ Maar hij weet nog goed hoe het is om jaren zonder enig succes te ploeteren. Zijn vroegere platen-maatschappij loosde hem begin jaren tachtig en hij werd bij optre-dens genadeloos uitgejoeld. ‘Nee, Herbert alsjeblijft niet’, was ook de standaard reactie van vrienden als hij weer eens op vakantie of een verjaardag enthousiast aanbod een liedje te zingen. Zelfs zijn bandle-den adviseerden hem na tientallen mislukte optredens, er toch einde-lijk mee op te houden.

Kampfsänger

Maar het kwam nooit in Grönemey-er op om ook maar een dag te stoppen met muziek maken of zin-gen. Zijn band omschrijft hem als ‘Kampfsänger’, omdat zingen hem nog steeds veel kracht kost. Toch is zingen voor hem ‘net zo vanzelf-sprekend als ademen.’ Toen zijn vrouw aan borstkanker overleed,

Na de dood van zijn broer en vrouw, kent zanger Herbert Grönemeyer nog maar een angst: dat zijn kinderen iets overkomt.

FOTO: GETTY IMAGES

had hun 9-jarige dochter maar een vraag. ‘Je houdt nu toch niet op met zingen, papa?’ Zij begreep al vroeg dat muziek voor haar vader hetzelfde was als leven.

Vlak voordat zijn vrouw in 1998 overleed, verhuisde het gezin met twee kinderen naar Londen omdat hij geen zin had in de boulevard-pers. De dood van zijn vrouw viel samen met het overlijden van zijn broer. Een zwarte periode brak aan waarbij hij zich zo veel mogelijk terugtrok uit de openbaarheid.

Het Duitse volk leed met hem mee, zeker toen hij zijn verdriet ventileerde op de plaat ‘Mensch’ waarop hij een nummer aan zijn vrouw opdroeg. Sindsdien zijn staande ovaties en tranen bij het publiek niet meer weg te denken.

De relatieve anonimiteit die hij in Londen genoot, gekoppeld aan de Engelse distantie en humor, hielpen hem bij zijn rouwverwer-

king. ‘Oscar Wilde zag bijvoorbeeld op zijn sterfbed een heel lelijk behang en riep: “One of us must go”. Heerlijk. Waar in Duitsland enorm veel geklaagd wordt, zijn de Engelsen optimistischer van aard. Ze maken het beste uit het minste. Deze mentaliteit heeft mij enorm geholpen.’

Hij legt graag nog even uit waar-om hij weigert om met politici samen te werken of te poseren. ‘Rockmuziek is ontstaan uit onvre-de met het establishment. Wij muzikanten zijn er juist om politici zenuwachtig te maken, het is niet goed als zij ons kennen, als we ons in de kaarten laten kijken. De eer-ste vraag die Bono van Angela Mer-kel kreeg, was “wat is Grönemeyer aan het doen?”, omdat ze mij niet kent. Dat je niet met politici optrekt, vinden zij onaangenaam en bedreigend. De virus die macht heet is natuurlijk heel verleidelijk.

Maar macht corrumpeert. Als muzikant kan ik lekker irritant zijn. Dat is veel leuker. In mijn teksten probeer ik zo veel mogelijk te irrite-ren en dat lukt aardig. In 1986 schreef ik al in een nummer dat Helmut Kohl door de industrie smeergeld ontving. Dat werd uiteindelijk pas bekend in 2000, maar ik voelde dat toen al.’

Geen persvrijheid

Hij ergert zich mateloos aan politici en vindt dat wij Angela Merkel en Tony Blair te vaak onderschatten. ‘Kijk alsjeblijft een keer naar hun lichaamshouding, de transformatie is indrukwekkend. Zoals Tony Blair. Die zit er tegenwoordig meestal letterlijk bij als een gorilla. Merkel is daarentegen groot geworden in het oosten van Duits-land en heeft een ijzeren discipline. Zij komt uit een heel ander soort

‘Trainingslager’ dan wij gewend zijn. Het is een intelligente vrouw die eruitzag als de dochter van een pastoor en zich door een mannen-partij als de CDU naar boven wist te werken. Zij denkt anders dan wij in het Westen gewend zijn. Wij moeten een beetje oppassen denk ik. Ik denk dat zij het nog het beste met Poetin kan vinden omdat zij elkaar begrijpen. Mijn vader zei ook altijd dat wij in Europa wellicht beter met Rusland kunnen samenwerken dan met de VS. Dan hebben we veel meer in de melk te brokkelen.’

Grönemeyer bekritiseert ook de Duitse pers. Hij ziet vooral gebrek aan lef. ‘Er is hier geen enkele jour-nalist waar politici echt bang voor zijn.’ Hij hekelst gebrek aan persvrij-heid en weigert interviews met rechte bladen als ‘Bildzeitung’ of ‘Die Welt’. ‘Je moet niet vergeten dat wij een hele jonge democratie zijn. We zijn nog niet zover dat hier

Herbert Grönemeyer	
Woonplaats: Londen en Berlijn	
1956	Geboren in Göttingen
1968	Eerste eigen muziekband
1974-1986	Werkt als acteur, zanger en componist
1978	Ontmoet zijn vrouw, de Duitse actrice Anna Henkel
1981	Acteert in filmhit Das Boot
1982	‘Currywurst’ en ‘Anna’ worden hits
1984	Schrijft voor het eerst muziek zelf, Bochum en Männer worden megahits
1988	Album Ö wordt definitieve doorbraak
1994	Eerste niet Engelstalige artiest die in MTV Unplugged optreedt
1998	Verhuist naar Londen, broer en vrouw overlijden binnen een week
1999	Millennium Award 2000
2002	Album Mensch wordt 12 miljoen keer verkocht,
2003	4 miljoen mensen bezoeken zijn tournee
	Ontvangt voor de zoveelste keer de Duitse Echo-prijs beste artiest en beste single ‘Mensch’
2005	Wordt voorzitter van de campagne ‘Deine Stimme gegen Armut’ en European Hero of the year
2006	Maakt nummer 1-hit ‘Celebrate the day’ voor voetbal wk
2007	Grönemeyers nieuwe cd 12 verschijnt

werkelijk onafhankelijk debat plaatsvindt. Zeker sinds de hereni-ging met Oost-Duitsland, dat een dictatuur was.’

Een aangekondigde biografie heeft hij via een advocaat weten tegen te houden. ‘Er stond zoveel onzin in. Het was echt niet goed uitgezocht. Bovendien vind ik een biografie over mezelf echt overbo-dig’, legt hij uit.

Grönemeyer is optimistisch over de toekomst en ziet veel bewustzijn en een nieuwe moraal. ‘Die is erg pragmatisch, weinig ideologisch. Mijn kinderen van 18 en 20 zijn heel duidelijk over wat wel en niet door de beugel kan en interesseren zich weinig voor politieke stromin-gen. Ik geloof dat de 20ste eeuw vooral werd gekenmerkt door indi-vidualisme, status en carrière en dat de 21ste eeuw veel menselijker wordt, dat de mensen weer dichter bij elkaar komen omdat zij dat con-

tact missen. Het klinkt wellicht pathetisch, maar het is toch vooral vriendschap die het leven de moei-te waard maakt.’

De huidige generatie vijftigers — of dat nou topmanagers of politici zijn — hebben wat hem betreft veel schade aangericht in de wereld met hun materialistische en cynische houding. Hij gelooft er niet in dat zij door de trend van maatschappe-lijk verantwoord ondernemen nog wezenlijk gaan veranderen. ‘Die hebben de trein gemist. Dat zij op het laatste moment nu nog probe-ren absolutie te verkrijgen is uiter-aard begrijpelijk, maar het gaat niet werken. De verandering komt van de nieuwe generaties. Die heb-ben minder last van schuldgevoe-lens en vinden het vanzelfsprekend om iets voor anderen te betekenen.’

Miserabele baas

Hij heeft een eigen platenlabel in Londen. Hoe is iemand die altijd commentaar heeft op anderen als baas? ‘Slecht. Miserabel. Het liep ook jaren voor geen meter. Ik kan dankzij een paar semesters rech-tenstudie nog wel wat contracten opstellen, maar dat was het dan ook. We zijn net toevallig als het hipste label verklaard, maar we verkopen geen platen. Ik heb laatst een artiest afgewezen die per se bij ons wilde komen, en vervolgens vier miljoen platen verkocht bij een ander label. Zo handig ben ik dus niet.’

De Duitse zanger zou nooit in de jury van een programma als Idols zitten. Dat vindt hij helemaal niets. ‘Daar zijn ook geen sterren uit voortgekomen. Al dat soort pro-gramma’s met leedvermaak hebben we aan jullie Nederlanders te dan-ken sinds Big Brother. Waarvoor hartelijk dank.’

Als vader is hij streng. Tafelma-nieren en manieren in het alge-meen vindt hij zeer belangrijk. Maar vooral wil hij net als zijn eigen vader levenslust meegeven. ‘Dat was zeker niet gemakkelijk na de dood van mijn vrouw, maar wel altijd het hoogste doel.’

Sinds het overlijden van zijn vrouw en broer, kent hij tegen-woordig nog maar een angst: dat zijn zoon of dochter iets overkomt. ‘Ik denk niet dat ik dat zou overle-ven’, zegt hij ineens heel serieus.

Tekstfragment uit het album ‘Mensch’ (2002):

und der mensch heißt mensch
weil er erinnert, weil er kämpft
und weil er hofft und liebt
weil er mitfühlt und vergibt
und weil er lacht,
und weil er lebt,
du fehlst.

Herbert Grönemeyer geeft 21 september a.s. een concert in de Heineken Music Hall in Amsterdam.

